

Cauza C-718/22

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

23 noiembrie 2022

Instanța de trimitere:

Landgericht Erfurt (Germania)

Data deciziei de trimitere:

14 octombrie 2022

Reclamant:

HK

Pârâtă:

Debeka Lebensversicherungsverein aG

Ordonanță

de trimitere preliminară la

Curtea de Justiție a Uniunii Europene

în litigiul dintre

HK

– reclamant –

[*omissis*]

și

Debeka Lebensversicherungsverein a. G., [*omissis*]

– pârâtă –

[*omissis*]

[omissis] La 14 octombrie 2022, Camera a 8-a civilă a Landgericht Erfurt [Tribunalul Regional din Erfurt, Germania] [omissis]

a dispus:

I. Suspendă procedura.

II. Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarele întrebări, în vederea interpretării dreptului Uniunii:

1) **Dreptul Uniunii, în special articolul 31 din A treia directivă privind asigurarea de viață și articolul 15 alineatul (1) din A doua directivă privind asigurarea de viață, eventual în coroborare cu articolul 38 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, se opune unei reglementări naționale potrivit căreia informațiile complete care trebuie comunicate consumatorilor sunt furnizate numai în urma unei cereri a consumatorului, și anume odată cu polița de asigurare (modelul denumit „de remitere a unei polițe”)? În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare: această împrejurare dă naștere, prin ea însăși, unui drept la opoziție al consumatorului, cu alte cuvinte unui drept la rezilierea contractului de asigurare? Excepția întemeiată pe decădere sau pe abuzul de drept ar putea fi opusă unui astfel de drept?**

2) **Îi este interzis unui asigurător, care fie nu a informat consumatorul, fie l-a informat în mod eronat cu privire la dreptul său la opoziție, să invoce decăderea sau abuzul de drept împotriva drepturilor consumatorului care decurg din această împrejurare, cum este în special dreptul la opoziție?**

3) **Îi este interzis unui asigurător, care nu a furnizat consumatorului informații sau care a transmis consumatorului numai informații incomplete sau incorecte, să invoce decăderea sau abuzul de drept împotriva drepturilor consumatorului care decurg din această împrejurare, cum este în special dreptul la opoziție?**

4) **Dreptul Uniunii Europene, în special articolul 15 alineatul (1) din A doua directivă privind asigurarea de viață, articolul 31 din A treia directivă privind asigurarea de viață și articolul 35 alineatul (1) din Directiva 2002/83, coroborat, eventual, cu articolul 38 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, se opune unei reglementări sau jurisprudențe naționale în temeiul căreia titularul poliței de asigurare are sarcina ca, după exercitarea în mod legitim a dreptului său la opoziție, să prezinte situația de fapt și proba în vederea stabilirii cuantumului beneficiilor obținute de societatea de asigurări? Dreptul Uniunii, în special principiul efectivității, impune, în cazul în care este admisibilă o sarcină astfel repartizată a prezentării situației de fapt și a probei, ca titularul poliței de asigurare să beneficieze împotriva asigurătorului de un drept la informare sau la alte facilități, care să îi permită să-și valorifice pretențiile?**

A. Situația de fapt și procedura principală

Părțile – titularul poliței de asigurare și asigurătorul – nu sunt de acord cu privire la rezilierea completă a unui contract de asigurare încheiat în conformitate cu modelul de remitere a unei polițe.

În anul 1996, reclamantul a încheiat cu societatea de asigurări pârâtă o poliță de asigurare de viață cu capitalizare, plata primei și asigurarea urmând să înceteze la 1 noiembrie 2024. Cu această ocazie, după cum se obișnuiește în conformitate cu modelul de remitere a unei polițe, reclamantului i s-au transmis condițiile de asigurare, precum și informațiile care trebuie comunicate consumatorilor numai odată cu polița de asigurare.

În anul 2020, reclamantul a formulat opoziție împotriva acestui contract de asigurare sau împotriva executării acestuia în temeiul articolului 5a din Versicherungsvertragsgesetz (Legea privind contractul de asigurare, denumită în continuare „VVG”), în versiunea anterioară. El consideră că modelul de remitere a unei polițe este contrar dreptului Uniunii și deduce chiar din această împrejurare un „drept perpetuu” la opoziție. De asemenea, el susține că informarea privind dreptul la opoziție a fost incorectă în ceea ce privește forma. Mai mult, el își întemeiază opoziția pe faptul că informațiile necesare care trebuie comunicate consumatorilor lipseau sau erau incomplete.

Obiectivul reclamantului este – în considerarea îmbogățirii fără justă cauză a societății de asigurări – rambursarea primelor plătite între timp, precum și renunțarea la beneficiile pe care societatea de asigurări le-a extras și le-a obținut din prime.

Prin acțiunea sa, reclamantul solicită mai întâi să se constate că împotriva executării contractului de asigurare a fost formulată opoziție în mod valabil. Pentru a calcula compensația aferentă beneficiilor, reclamantul solicită pârâtei informații detaliate, de exemplu, cu privire la alocarea primelor plătite de el pe componente individuale, cum ar fi costurile administrative, costurile de achiziție, costurile de risc sau cuantumul economiilor investite pentru reclamant, sau cu privire la utilizarea concretă a primelor.

Societatea de asigurări pârâtă consideră că a existat o informare corectă privind opoziția, dar și că au fost transmise toate informațiile esențiale care trebuie comunicate consumatorilor. Ea contestă toate pretențiile referitoare la informare formulate de reclamant. În plus, societatea de asigurări invocă decăderea și abuzul de drept în sensul articolului 242 din Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil, denumit în continuare „BGB”). Contractul a fost executat în decursul unei perioade de 24 de ani fără nicio obiecție. Părțile sunt în dezacord cu privire la aspectul dacă jurisprudența actuală a Curții de Justiție a Uniunii Europene privind decăderea și abuzul de drept în cazul unei retrageri dintr-un credit pentru consumatori poate fi transpusă în materia asigurărilor.

B. Cadrul juridic

Dispozițiile din dreptul german relevante pentru soluționarea litigiului și aplicabile la momentul încheierii contractului au următorul cuprins:

Articolul 5a din VVG - versiunea anterioară

(1) În cazul în care, la data depunerii cererii, asigurătorul nu a comunicat titularului condițiile generale de asigurare sau nu a informat consumatorul în conformitate cu articolul 10a din Versicherungsaufsichtsgesetz [Legea privind supravegherea asigurărilor], contractul se consideră a fi încheiat în temeiul poliței de asigurare, al condițiilor generale de asigurare și al informațiilor destinate consumatorului relevante pentru conținutul contractului, în cazul în care titularul nu formulează în scris opoziție, în termen de 14 zile de la data punerii la dispoziție a documentelor [...]

(2) Termenul începe să curgă de la data la care titularul primește polița de asigurare și toate documentele prevăzute la alineatul (1) și a fost informat în scris, în mod clar lizibil, la momentul emiterii poliței, despre dreptul său la opoziție, despre data la care începe să curgă termenul și despre durata acestuia. Sarcina probei în ceea ce privește primirea documentelor revine asigurătorului. Pentru respectarea termenului, este suficientă expedierea în termen a declarației de opoziție. Prin derogare de la prima teză, dreptul la opoziție se stinge în termen de un an de la plata celor dintâi prime de asigurare.

Articolul 242 din BGB

Debitorul este obligat să efectueze prestația în modul în care este necesar, cu bună-credință în ceea ce privește uzanțele și practicile.

C. Relevanța întrebărilor preliminare pentru soluționarea litigiului

În centrul acestei trimiteri preliminare se află problema limitelor exercitării drepturilor consumatorilor în materie de asigurări. Obiectul examinării îl constituie, mai întâi, modelul denumit „de remitere a unei polițe”, precum și consecințele eventualei sale neconformități cu dreptul Uniunii. În eventualitatea unui drept la opoziție rezultat din aceasta, se pune întrebarea dacă decăderea și abuzul de drept pot fi invocate împotriva consumatorului (prima întrebare preliminară). De asemenea, este necesar să se clarifice dacă o societate de asigurări poate, în orice caz, să invoce decăderea sau abuzul de drept atunci când o informare privind dreptul la opoziție a fost defectuoasă sau au lipsit informațiile necesare care trebuie comunicate consumatorilor și dacă din aceasta rezultă, în principiu, un drept la opoziție (a doua și a treia întrebare preliminară). În sfârșit, se solicită Curții de Justiție să se lămurească dacă, după formularea cu succes a unei opoziții, titularul unei polițe de asigurare are un drept la informare sau la alte facilități împotriva asigurătorului atunci când își valorifică pretențiile (a patra întrebare preliminară).

În măsura în care părțile sunt în dezacord cu privire la aspectul concret dacă informarea privind retragerea a fost corectă din punctul de vedere al formei și al conținutului sau dacă au fost furnizate toate informațiile necesare care trebuie comunicate consumatorilor, aceste chestiuni specifice nu fac obiectul trimiterii preliminare la Curte. Astfel, în discuție nu este, în primul rând, o problemă de interpretare („interpretation”), ci mai degrabă simpla aplicare („application”) a dreptului în vigoare, care revine instanțelor naționale, în calitate de instanțe ale Uniunii. În această privință, există deja o jurisprudență de referință a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și a Bundesgerichtshof [Curtea Federală de Justiție, Germania], astfel încât aceste întrebări pot fi clarificate în fața instanței (a se vedea printre altele Hotărârea Curții din 19 decembrie 2019, C-355/18-C-357/18 și C-479/18, EU:C:2019:1123, precum și Concluziile avocatului general Bobek prezentate la 2 septembrie 2021 în cauzele C-143/20 și C-213/20, EU:C:2021:687, și Hotărârea pronunțată de Curte în aceste cauze la 24 februarie 2022, EU:C:2022:118).

1) Cu privire la prima întrebare preliminară

Modelul denumit „de remitere a unei polițe” a fost considerat admisibil din punct de vedere legal în Germania din anul 1994 până la sfârșitul anului 2007, în conformitate cu VVG, aplicabilă la acea dată. Era modalitatea de a proceda aleasă admisibilă în temeiul dreptului Uniunii? În cazul în care nu era admisibilă, această împrejurare dă naștere, prin ea însăși, unui drept la opoziție consumatorului, și anume unui drept la rezilierea integrală a contractului? Ar putea un consumator să fie decăzut dintr-un astfel de drept din perspectiva bunei-credințe? Toate aceste întrebări și aspecte sunt determinante pentru soluționarea litigiului. În cazul în care reclamantul, ca urmare a neconformității modelului poliței cu dreptul Uniunii, ar trebui să aibă un drept la opoziție nelimitat și imprescriptibil, acțiunea sa ar trebui să fie, în principiu, admisibilă.

Mai precis: în conformitate cu articolul 5a din VVG în versiunea anterioară, era admisibilă încheierea de contracte de asigurare cu consumatorii conform modelului de remitere a unei polițe (a se vedea în acest sens Concluziile doamnei avocat general Sharpston din 11 iulie 2013, C-209/12, EU:C:2013:472, punctul 28). Caracteristic pentru acest model era faptul că clientul făcea mai întâi o cerere de asigurare, iar asigurătorul accepta această cerere prin remiterea poliței de asigurare. Clientul primea în mod normal informațiile prevăzute pentru consumatori numai odată cu polița, cu alte cuvinte nu încă de la depunerea cererii. Cu toate acestea, titularul poliței de asigurare avea un drept la opoziție de 14 zile; în cazul polițelor de asigurare de viață, termenul de opoziție era de 30 de zile. Acest termen începea să curgă numai atunci când titularul poliței de asigurare avea documentele contractuale complete și, la momentul remiterii poliței de asigurare, fusese informat în scris și „în mod clar lizibil” despre dreptul său la opoziție, despre data de la care începe să curgă termenul și despre durata acestuia. Prin derogare, dreptul la opoziție expira la un an de la plata celei dintâi prime de

asigurare, în conformitate cu articolul 5a alineatul (2) a patra teză din VVG, în versiunea anterioară.

Într-o hotărâre de referință din anul 2014, Bundesgerichtshof [Curtea Federală de Justiție, denumită în continuare „BGH”] a considerat ca fiind un *acte clair* împrejurarea că acest model este conform cu dreptul Uniunii (Hotărârea BGH din 16 iulie 2014, IV ZR 73/13, punctul 16 și următoarele). Cu toate acestea, atât Comisia Europeană, cât și doamna avocat general Sharpston au exprimat îndoieli serioase (a se vedea Concluziile doamnei avocat general Sharpston prezentate la 11 iulie 2013, C-209/12, EU:C:2013:472, punctul 57 și următoarele). Instanța de trimitere împărtășește aceste îndoieli din următoarele motive.

Directivele privind asigurarea de viață au ca obiectiv să garanteze un nivel ridicat și comparabil la nivel european de protecție a intereselor consumatorilor, în conformitate cu esența articolelor 12 și 169 TFUE și a articolului 38 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). Sistemul de protecție prevăzut de directivele relevante în speță – Directiva 90/619/CEE și Directiva 92/96/CEE – se bazează pe ideea că, față de societatea de asigurări, consumatorul se află într-o poziție de negociere inferioară și asimetrică și are un nivel de informare mai redus. Prin intermediul unei liste de obligații de informare și de cerințe de formă, consumatorul trebuie să aibă posibilitatea de a lua decizii în mod independent, rațional și comparativ cu privire la „dacă” și „cum” să încheie o poliță de asigurare de viață și de a face acest lucru la timp, înainte de încheierea contractului. Curtea de Justiție a subliniat acest lucru în Hotărârea din 24 februarie 2022 (C-143/20 și C-213/20, EU:C:2022:118, punctul 109 și următoarele). Finalitatea obligației de informare prevăzute de directive, de a asigura transparența ar fi însă compromisă în cazul în care informațiile ar fi prezentate numai după ce titularul poliței de asigurare a remis oferta și deci după ce a optat pentru un anumit asigurător și pentru un contract determinat. Titularul poliței de asigurare nu are posibilitatea de a compara în prealabil diferite societăți de asigurare și ofertele acestora. În plus, lui îi revine „sarcina de a formula opoziție”, în măsura în care trebuie să acționeze într-un termen scurt pentru a împiedica intrarea în vigoare a contractului. Având în vedere cele de mai sus, modelul de remitere a unei polițe aduce atingere eficacității protecției consumatorilor.

Curtea de Justiție a putut să se pronunțe cu privire la o problemă specifică în legătură cu modelul de remitere a unei polițe, și anume cu privire la neconformitatea cu dreptul Uniunii a termenului de un an prevăzut la articolul 5a alineatul (2) a patra teză din VVG în versiunea anterioară, dar nu și cu privire la admisibilitatea modelului german ca atare (Hotărârea din 19 decembrie 2013, C-209/12, EU:C:2013:864). În cazul în care Curtea de Justiție ajunge la concluzia că modelul de remitere a unei polițe este incompatibil cu dreptul Uniunii, o altă întrebare relevantă pentru decizie este dacă acest lucru dă naștere, prin el însuși, unui drept la opoziție al consumatorului și la rezilierea completă a contractului. Un astfel de drept există, așadar, inclusiv atunci când informarea privind opoziția

fost efectuată în mod ireproșabil, iar informațiile care trebuie comunicate consumatorilor au fost complete și fără erori?

În cazul în care Curtea răspunde afirmativ la această întrebare, este necesar să se abordeze încă un argument central al jurisprudenței germane. BGH consideră, într-o jurisprudență constantă, că, după executarea contractului de asigurare timp de mai mulți ani, titularul unei polițe de asigurare care, odată cu polița de asigurare, a primit condițiile de asigurare, informațiile datorate consumatorilor și o informare corespunzătoare privind opoziția în sensul articolului 5a din VVG în versiunea anterioară, nu are posibilitatea, potrivit principiului bunei-credințe – din cauza unui comportament contradictoriu – să invoce nevaliditatea acestuia în temeiul dreptului Uniunii (Hotărârea BGH din 20 mai 2020, IV ZR 234/19, DE:BGH:2020:200520UIVZR234.19.0, punctul 17, precum și, cu rol fundamental, Hotărârea BGH, din 16 iulie 2014, IV ZR 73/13, punctul 32 și următoarele). BGH pare să admită ca fiind suficient ca comportamentul titularului poliței de asigurare să fie în mod obiectiv contradictoriu: titularul poliței de asigurare lasă să expire, fără a face uz de el, termenul de opoziție care îi este acordat și adus la cunoștință la momentul încheierii contractului și plătește în mod constant primele de asigurare convenite. Prin acest comportament întemeiat pe interesul propriu și menținut o perioadă îndelungată, titularul poliței de asigurare s-ar plasa într-o contradicție dacă, mai târziu, pretinde că nu a existat niciodată un contract și solicită societății de asigurare, care a putut să se bazeze pe existența contractului, rambursarea contribuțiilor sale. În orice caz, pentru excepția întemeiată pe abuzul de drept, nu ar fi necesare nici intenții necinstite, nici o culpă a titularului poliței de asigurare. Este suficient ca comportamentul titularului dreptului să fi dat celeilalte părți o încredere – pe care el o putea recunoaște și care trebuia protejată – într-o situație de fapt sau de drept determinată.

Totuși, acest recurs al BGH la noțiunea de bună-credință, prevăzută la articolul 242 din BGB, pare să ridice probleme în lumina dreptului Uniunii, obligatoriu și de rang prioritar, și a jurisprudenței relevante a Curții de Justiție de la Luxemburg. Potrivit acestuia, invocarea abuzului de drept este supusă unor limite stricte și necesită o justificare specială. Curtea de Justiție a statuat în mod constant că, în principiu, trebuie să se adauge un element subiectiv pentru a stabili existența unui abuz de drept (Hotărârea din 26 februarie 2019 în cauzele conexe C- 115/16, C- 118/16, C- 119/16 și C- 299/16, EU:C:2019:134, punctele 98 și 102; a se vedea de asemenea Hotărârea BGH, trimiterea preliminară la Curtea de Justiție a Uniunii Europene din 29 martie 2022, VI ZR 1352/20, respectiv C-307/22, punctul 20). Prin urmare, consumatorul trebuie să fi avut posibilitatea să-și cunoască drepturile, ceea ce nu a fost cazul în speță. În interesul protecției consumatorului, este exclusă o limitare a drepturilor consumatorului (a se vedea Hotărârea din 9 septembrie 2021, C-33/20, C-155/20 și C-187/20, EU:C:2021:736).

O astfel de poziție favorabilă consumatorului este susținută și de articolul 38 din cartă, care, în speță, dezvoltă cel puțin un efect prealabil. La articolul 38 din cartă este consacrat principiul potrivit căruia politicile Uniunii asigură un nivel ridicat

de protecție a consumatorilor. Acesta implică o cerință de optimizare. Prezenta cauză intră în domeniul de aplicare al Cartei drepturilor fundamentale, în calitate de *supreme law of the land* și *living instrument*, cu alte cuvinte aceasta din urmă este obligatorie pentru Uniunea Europeană și pentru statele membre ale acesteia [articolul 51 alineatul (1) din cartă]. Aplicabilitatea dreptului Uniunii – în speță, a dreptului privind asigurările, determinat la nivel european – o implică pe cea a drepturilor fundamentale garantate de cartă (Hotărârea Curții din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 21).

2. Cu privire la a doua și la a treia întrebare preliminară

Dacă un drept la opoziție rezultă din împrejurarea că informarea a lipsit sau a fost incorectă sau că au lipsit informații care trebuie comunicate consumatorilor în temeiul dreptului Uniunii, în Germania, în numeroase cazuri, asigurătorii și instanțele de judecată recurg la aspectele decăderii și abuzului de drept pentru a respinge o restituire a prestațiilor sau cereri de despăgubire ([*omissis*] [trimitere la doctrină]; a se vedea de asemenea Ordonanța Verfassungsgerichtshof Rheinland-Pfalz [Curtea Constituțională din landul Renania-Palatinat, Germania, denumită în continuare „VGH”] din 22 iulie 2022, B 70/21, DE:VERFGRP:2022:0722.VGH.B70.21.00).

Chiar și în cazul lipsei unei informări privind opoziția, dar mai ales în cazul unei informări incorecte privind opoziția, BGH consideră că exercitarea dreptului la opoziție este inadmisibilă dacă există circumstanțe deosebit de grave în cazul concret (a se vedea Ordonanța BGH din 8 septembrie 2021, IV ZR 133/20, DE:BGH:2021:080921BIVZR133.20.0, punctul 17, precum și Hotărârea BGH din 10 februarie 2021, IV ZR 32/20, DE:BGH:2021:100221UIVZR32.20.0, punctele 17 și 18). Același lucru este valabil în cazul nefurnizării informațiilor care trebuie comunicate consumatorilor sau al furnizării incorecte a unor astfel de informații. Instanțele judecătorești acceptă un astfel de caz excepțional într-un mod destul de generos.

Și în acest caz, BGH admite că este suficient ca comportamentul titularului poliței de asigurare să fie în mod obiectiv contradictoriu. Această abordare se confruntă cu rezervele menționate. În special, jurisprudența actuală a Curții de Justiție privind decăderea și abuzul de drept în cazul retragerii dintr-un contract de credit pentru consumatori ar trebui să poată fi transpusă, în considerațiile sale de bază, în materie de asigurări (a se vedea, pentru detalii, Hotărârea Curții din 9 septembrie 2021, C-33/20, C-155/20 și C-187/20, EU:C:2021:736). Curtea de Justiție a hotărât că un creditor nu poate invoca excepția decăderii împotriva exercitării de către un consumator a dreptului de retragere atunci când o mențiune obligatorie prevăzută de directiva respectivă nu a fost inclusă în contractul de credit și nici nu a fost comunicată ulterior în mod corespunzător, indiferent dacă consumatorul avea sau nu cunoștință despre dreptul său de retragere, fără ca această necunoaștere să-i fie imputabilă. Același lucru este valabil în ceea ce privește invocarea abuzului de drept. Nu se poate identifica niciun motiv convingător

pentru care această jurisprudență nu ar trebui să se aplice și în materie de asigurări (a se vedea în acest sens Ordonanța VGH din 22 iulie 2022, B 70/21, DE:VERFGRP:2022:0722.VGH.B70.21.00, punctul 75).

3. Cu privire la a patra întrebare preliminară

În continuare, se pune problema dacă – și în ce măsură – dispozițiile naționale sau o jurisprudență – *law in books* și *law in action* – pot împiedica sau zădărnici exercitarea și valorificarea drepturilor titularului poliței de asigurare sau dacă acesta are dreptul la informații sau la alte facilități în vederea exercitării drepturilor sale împotriva asigurătorului.

Mai întâi este necesar să se clarifice care este sarcina prezentării situației de fapt și a probei, ce revine unui consumator pentru a valorifica în instanță cererile de reziliere a unui contract de asigurare în curs de executare. Are el, eventual, dreptul la informare împotriva asigurătorului în ceea ce privește beneficiile pe care societatea de asigurări le-a obținut efectiv din primele plătite?

În materia asigurărilor de viață, nu a fost efectuată o armonizare completă. Prin urmare, este de competența statelor membre să stabilească domeniul de aplicare și limitele drepturilor pe care titularul unei polițe de asigurare le poate revendica în urma unei opoziții reușite. La stabilirea lor, trebuie să se respecte principiile echivalenței și efectivității. Potrivit dreptului german, titularul poliței de asigurare are dreptul la primele deja plătite, din care se deduce o componentă de risc minoră, precum și la compensația aferentă beneficiilor. Așadar, asigurătorul care face afaceri cu banii asiguratului trebuie să vireze beneficiile. Acest lucru este admisibil în temeiul dreptului Uniunii, spre deosebire de cazul retragerii din contractele de împrumut – în acest din urmă caz, ca urmare a unei armonizări complete care nu prevede compensații aferente beneficiilor (a se vedea cu privire la acest caz Hotărârea Curții de Justiție din 4 iunie 2020, C-301/18, EU:C:2020:427).

Trebuie găsit un echilibru corect și rezonabil între interesele legitime ale asiguraților, interesele comunității de asigurați și interesele legitime ale asigurătorilor și ale industriei asigurărilor. Aspectul dacă acest lucru a fost realizat în Germania în ceea ce privește compensația aferentă beneficiilor este supus examinării. Potrivit jurisprudenței constante și consacrate a BGH, pentru a solicita beneficiile obținute efectiv de societatea de asigurare din contribuțiile sale, titularul poliței de asigurare are sarcina de a prezenta situația de fapt și proba. Astfel, asiguratul trebuie să demonstreze în mod concludent și, dacă este necesar, să dovedească existența și quantumul beneficiilor obținute în mod efectiv. În acest sens, trebuie să se refere la nivelul concret al profitului asigurătorului pârât (pe scurt, Hotărârea BGH din 29 aprilie 2020, IV ZR 5/19, DE:BGH:2020:290420UIVZR5.19.0, punctul 16). În cursul anilor, BGH a respins mai multe modalități de calcul, precum și metode ale consumatorilor reclamanti –

în ceea ce privește determinarea autonomă impusă a compensației aferente beneficiilor.

Criteriile stabilite de jurisprudența germană impun titularului poliței de asigurare cercetări ample și prezentări exhaustive ale faptelor. Astfel, din comunicările asigurătorului său sau din surse accesibile în mod public, astfel cum sunt rapoartele comerciale publicate ale asigurătorului, consumatorul trebuie să determine nivelul profitului acestuia și, de exemplu, câștigurile din fonduri de investiții și „randamentul” unui fond, iar apoi să-și fundamenteze cererea pe acesta (a se vedea Hotărârea BGH din 11 noiembrie 2015, IV ZR 513/14, punctul 50). Evident, titularii polițelor de asigurare pot face față cu greu acestor exigențe. Este de presupus că, din această cauză, ei nu își revendică drepturile. Prin urmare, există îndoieli considerabile cu privire la compatibilitatea acestei practici judiciare cu principiul efectivității (a se vedea, cu privire la sarcina probei în ceea ce privește clauzele abuzive, Hotărârea Curții din 10 iunie 2021, C-776/19-C-782/19, EU:C:2021:470). Este probabil că aceasta va îngreuna excesiv exercitarea drepturilor conferite titularului poliței de asigurare prin directivele privind protecția consumatorilor, în special în ceea ce privește asigurările de viață, dacă i se impune sarcina prezentării situației de fapt și a probei în ceea ce privește beneficiile. În orice caz, atunci când consumatorul sau, în general, persoana îndreptățită în temeiul dreptului Uniunii are nevoie de probe, întrucât informațiile relevante nu îi sunt accesibile sau îi sunt accesibile numai cu dificultate, principiul efectivității din dreptul Uniunii poate determina o ușurare a sarcinii probei până la răsturnarea ei (a se vedea de asemenea Hotărârea Curții din 4 iunie 2015, C-497/13, EU:C:2015:357). Mecanismele clasice ale dreptului procesual civil, care se întemeiază pe o egalitate formală între părți și pe principiul *actori incumbit probatio*, se dovedesc, în speță, insuficiente pentru valorificarea efectivă și cu succes a drepturilor consumatorului. În sfârșit, nu trebuie să se ignore faptul că, prin retragere, consumatorul își exercită un drept care presupune existența unei încălcări din partea asigurătorului său. Prin urmare, ar putea fi de asemenea relevant conceptul de sancțiune.

În cazul în care sarcina prezentării situației de fapt și a probei revine, totuși, consumatorului, pentru a compensa acest lucru, are el un drept la informare sau la alte facilități împotriva asigurătorului său? În conformitate cu o tendință generală a dreptului Uniunii, este necesară divulgarea – în sensul de *disclosure* [divulgare] – elementelor de probă de către cealaltă parte. Acest lucru este valabil, de exemplu, în dreptul concurenței sau în dreptul proprietății intelectuale [a se vedea de asemenea articolul 18 din Directiva (UE) 2020/1828 privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor]. Un drept la informare al asiguratului împotriva asigurătorului ar putea rezulta din articolul 31 alineatul (1) și din anexa la A treia directivă privind asigurarea de viață. Avocata generală Sharpston a susținut că, în cazul unei asigurări de viață cu componentă investițională, la care quantumul prestației de asigurare depinde de utilizarea primei de către asigurător, asigurătorul este obligat să indice titularului poliței de asigurare, înainte de încheierea contractului – în cazul unor modificări ale contractului, de asemenea în cursul duratei contractuale – scopurile în care va fi

utilizată prima sa, în sume absolute sau în procente, în vederea îmbunătățirii procesului decizional. Titularul poliței de asigurare ar trebui să fie informat cel puțin cu privire la criteriile relevante (Concluziile prezentate la 12 aprilie 2014, C-51/13, EU:C:2014:1921). Dacă asigurătorul trebuie – în măsura în care este posibil – încă înainte de încheierea contractului, să furnizeze informații cu privire la utilizarea concretă a primelor plătite în sume absolute sau în procente, cu atât mai mult el ar putea fi obligat, în cazul în care din acest quantum al primelor au fost efectiv obținute beneficii, să furnizeze informații privind utilizarea concretă a primei ulterior încheierii contractului, pentru a permite o restituire completă a prestațiilor efectuate în temeiul contractului de asigurare.

D. Particularități procedurale

[omissis][Nu a existat o soluționare prin concordat]

Pretenția pârâtei ca judecătorul unic să se abțină de la o trimitere preliminară la Curtea de Justiție a Uniunii Europene și să prezinte litigiul Camerei civile pentru a se pronunța cu privire la o preluare de către această instanță, ceea ce ar face excesiv de dificilă, dacă nu imposibilă, o trimitere preliminară în temeiul articolului 267 TFUE, nu putea fi respectată. Doamna vicepreședinte a Curții de Justiție a Uniunii Europene a precizat recent, într-o evaluare cuprinzătoare a jurisprudenței acesteia, că competența oricărei instanțe naționale de a sesiza Curtea în temeiul articolului 267 TFUE nu poate fi limitată în niciun fel, nici de părțile la litigiul principal, nici de dreptul național, nici de natura acțiunii principale, nici de instanțele superioare până la curțile constituționale și nici de dreptul european însuși (Rosario Silva de Lapuerta, în *Building the European Union: The Jurist's View of the Union's Evolution*, 2021, Lenaerts și alții (editori), p. 215 și următoarele; a se vedea, printre altele, Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 21 decembrie 2021, C-357/19, EU:C:2021:1034). Prin urmare, trebuie să se considere că nu există nicio obligație, din partea judecătorului unic, de a trimite litigiul la camera civilă (a se vedea Concluziile avocatului general Rantos prezentate la 2 iunie 2022 în cauza C-100/21, EU:C:2022:420, punctul 75 și următoarele și Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 5 aprilie 2016 în cauza C-689/13, EU:C:2016:199, punctul 32 și următoarele).

În cele din urmă, se face referire la trimiterile preliminare comparabile inițiate de judecătorul unic la 30 decembrie 2021 (dosar nr. 8 O 1519/20, respectiv C-2/22) și la 13 ianuarie 2022 (dosar nr. 8 O 1463/20, respectiv C-41/22), trimiterea preliminară din 30 decembrie 2021 fiind, între timp, retrasă.

Dr. Borowsky

Judecător la Landgericht (Tribunalul Regional)